

JAAARPLAN 2025

LANDSCHAPSBEHEER
BOXMEER

Maasheggen

INLEIDING

Maasheggen Unesco is meer dan alleen natuur en landbouw.

Het was een van belangrijkste conclusies van het ambitiesdocument, dat eind 2023 door de raad van de gemeente Land van Cuijk is vastgesteld. In de meerjarenvizie worden concrete voorstellen gedaan om de betrokkenheid van de inwoners bij hun 'groene achtertuin' te vergroten en actiever op zoek te gaan naar kansen om in De Maasheggen natuur, landbouw, dorpen en recreatie meer in samenhang met elkaar te ontwikkelen.

In 2024 zijn forse, vooral organisatorische, stappen gezet om de ambities voor de komende jaren te kunnen waarmaken. Als laatste stap hebben de gebiedspartijen in december 2024 een convenant ondertekend waarin de afspraken voor samenwerking hebben vastgelegd.

De uitvoering van de plannen gaat sinds 2024 volgens drie programmalijnen:

- natuur en landbouw,
- leefbaarheid; een samenvoeging van de thema's wonen en gezondheid
- recreatie.

Voor elk van de drie programmalijnen zijn uitgangspunten geformuleerd en coördinatoren aangewezen. Elke programmalijn heeft weliswaar een eigen projectenportfolio, maar bij elk individueel project wordt ook gekeken naar de mogelijke samenhang met andere thema's en de eventuele consequenties daarvan voor de uitvoering van een project.

In dit jaarplan worden de projecten benoemd die doorlopen of starten in 2025. Het is niet uitgesloten dat in het komende jaar nog andere, nu nog niet bekende, initiatieven worden genomen.

ORGANISATIE

ALGEMEEN

trekker: stuurgroep en programmteam

Stuurgroep

In 2024 is de stuurgroep uitgebreid met vertegenwoordigers van MooiMaasvallei (gezondheid), Visit Land van Cuijk (recreatie) en het Maasheggenteam (de wijk- en dorpsraden). Waterschap Aa en Maas, Brabants Landschap, ZLTO Land van Cuijk, Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, gemeente Land van Cuijk en Staatsbosbeheer maken al langer deel uit de stuurgroep.

Josan Meijers is ook in 2025 de onafhankelijke voorzitter van de stuurgroep. De gemeenten Mook en Middelaar, Genneep en Bergen zijn agendalid en laten zich bij de vergaderingen van de stuurgroep vertegenwoordigen door een van de wethouders van de drie gemeenten. Ook provincie Noord-Brabant en Rijkswaterstaat zijn agendalid en hebben de mogelijkheid om bij het overleg van de stuurgroep aan te sluiten.

Programmteam

Bij de vergaderingen van de stuurgroep zijn ook de leden van het programmteam aanwezig. Het programmteam is de spil tussen enerzijds de stuurgroep en anderzijds de drie programmalijnen (natuur en landbouw, leefbaarheid en recreatie). Het programmteam heeft, vanuit haar positie, het beste zicht op de projecten die worden uitgevoerd én op de projecten die om een 'duwtje in de rug' vragen.

Programmalijnen

In het programmateam hebben de coördinatoren van de drie programmalijnen zitting. Daar wordt niet alleen bewaakt dat de projecten van de programmalijnen van Maasheggen Unesco op elkaar blijven aansluiten, maar wordt ook actief gezocht naar kansen om projecten, die via de verschillende programmalijnen worden ontwikkeld, te combineren.

Het programmateam rapporteert regelmatig aan de stuurgroep, zodat ook de bestuurders van de betrokken gebiedspartijen op de hoogte zijn van de voortgang van de ontwikkelingen in het gebied Maasheggen Unesco.

Voornemen

In 2025 wordt het eerste volledige jaar in en met de nieuwe organisatie.

De stuurgroep heeft zich voorgenomen om vanaf 2025 zichtbaarder en krachtiger samen op te trekken, daar waar dat in het belang van het Unesco-gebied De Maasheggen is. De stuurgroep en het programmateam evalueren regelmatig het eigen functioneren, hoe de samenwerking tussen de programmalijnen verloopt en welke aanpassingen eventueel nodig zijn.

Daarnaast gaat de programmamanager medio 2025 met pensioen. Het is cruciaal dat er tijdig een opvolger wordt benoemd.

WETENSCHAPPELIJKE OMGEVING

trekker: programmateam

Het verzamelen, delen en borgen van kennis is een belangrijk onderdeel van de Unesco Man & Biosphere status.

Het programma Maasheggen Unesco gaat in 2025 verder met het ontwikkelen van een 'wetenschappelijke omgeving'. Daarin worden koppelingen gemaakt met de thema's die in het ambitiedocument zijn genoemd:

- **natuur** (heggen, flora en fauna, water en bodem);
- **landbouw** (transitie landbouw);
- **toerisme en recreatie** (impact en draagvlak);
- **gezondheid** (effecten van natuur op gezondheid van mensen);
- **leefbaarheid** (wonen, omgevingsdialoog).

De behoefte van de partijen, betrokken bij het programma Maasheggen Unesco, wordt leidend voor de onderzoeken die door universiteiten, hogescholen, onderzoeksinstituten en onderzoeksbureaus worden verricht. Verder wordt onderzocht of eerder opgedane kennis kan worden gedeeld met dan wel worden toegepast op De Maasheggen.

De al uitgevoerde onderzoeken zijn verzameld in een 'bibliotheek' op de website Maasheggen Unesco.

Voornemen

Het opzetten van een wetenschappelijke omgeving is van belang voor Maasheggen Unesco. Het is immers (ook) een wetenschappelijk programma.

Binnen het team wordt één persoon verantwoordelijk voor het opzetten en uitbouwen van de wetenschappelijke omgeving. Hij/zij werkt daarbij samen met vertegenwoordigers van het Coördinatiepunt MAB Nederland en Unesco Nederland. Het programmateam Maasheggen Unesco heeft hun ondersteuning nodig, omdat zij zelf bij een (te) beperkte toegang heeft tot het netwerk van universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten.

SAMENWERKING

Eventuele uitbreiding van het Unesco-gebied

trekkers: stuurgroep en programmateam

Tot het moment van de verlenging van de status van Unesco Man & Biosphere in 2028 kan het gebied niet worden uitgebreid. Zouden we dat wel doen dan kan dat mogelijk leiden tot het intrekken van de huidige erkenning door Unesco. Tot 2028 zetten we wel in op samenwerking (bijvoorbeeld met omliggende gemeenten of met andere MAB-gebieden), wanneer dat bijdraagt aan versterking van het Maasheggen Unesco-gebied.

Voornemen

Eventuele uitbreiding van het Unesco-gebied De Maasheggen in 2028 kan in drie richtingen:

- a) in noordelijke richting (Grave, binnen de grenzen van de huidige gemeente Land van Cuijk)
- b) in oostelijke richting (Mook en Middelaar, Gennep en Bergen)
- c) in zuidelijke richting (Venray, inclusief Landgoed Geijsteren)

ad a)

Het Maasheggengebied kan, bij een eventuele uitbreiding in noordelijke richting, aansluiten op de Zuiderwaterlinie, de voormalige (militaire) verdedigingslinie uit de 17^e en 18^e eeuw die op termijn mogelijk de status van werelderfgoed krijgt. Het maakt het ook mogelijk een ecologische verbinding te maken met De Raamvallei, waardoor onder meer het leefgebied van de sleedoornpage wordt uitgebreid en verstevigd.

De eventuele uitbreiding van het Unesco-gebied in noordelijke richting past ook in de Omgevingsvisie van gemeente Land van Cuijk, waarin het gebied waarin óók De Maasheggen ligt is benoemd tot Maasoever.

ad b)

De drie Noord-Limburgse gemeenten (Mook en Middelaar, Gennep en Bergen) zijn al agendalid van de stuurgroep. Tijdens de overleggen van de stuurgroep zijn de drie gemeenten steeds met één bestuurder vertegenwoordigd. Op die manier kunnen de

stuurgroepleden en de drie Noord-Limburgse gemeenten elkaar voortdurend én uit eerste hand informeren over relevante ontwikkelingen aan beide zijden van de Maas;

ad c)

In 2025 wordt een vervolg gegeven aan de verkenning met Venray en Landgoed Geijsteren over een mogelijke uitbreiding van het Unesco-gebied in zuidelijke richting. Een belangrijke aanleiding om deze verkenning nu uit te voeren is het concrete idee van Landgoed Geijsteren om in de komende jaren heggen aan te planten tussen de Vierlingsbeekse Molenbeek en de Haven Wanssum – en zo een groter aaneengesloten heggenlandschap te realiseren.

Landgoed Geijsteren ligt voor een klein deel ook op Brabants -en daarmee Land van Cuijks-grondgebied. De voorgenomen aanplant van nieuwe heggen brengt grote kansen met zich mee. Uitbreiding van het Maasheggengebied in zuidelijke richting, over de gemeentelijke en provinciale grenzen heen, levert niet alleen biodiversiteitswinst op, het gebied wordt daarmee ook aantrekkelijker voor met name fietsers en wandelaars.

Bovendien wordt de verbinding met het Natura2000-gebied Boschhuizerbergen versterkt. Boschhuizerbergen is onderdeel van een belangrijke 'groene driehoek' op de grens van Brabant en Limburg.

Samenwerking Duitse MAB-gebied

trekker: MAB-comité

In augustus 2024 is een breed samengestelde MAB-delegatie uit het stroomgebied van de Elbe op bezoek geweest in De Maasheggen. Flusslandschaft Elbe – Brandenburg, waar Maasheggen Unesco eerder contacten mee heeft gelegd, maakte deel uit van die delegatie. Tijdens het werkbezoek hebben Unesco-gebied Elbe en Staatsbosbeheer een samenwerkingsovereenkomst getekend.

Voornemen

Het landelijke MAB-comité ontwikkelt een uitwisselingsprogramma met de MAB-gebieden in Duitsland. Het comité is onder andere daarvoor ook opgericht. Het ministerie van LNV stelt subsidie beschikbaar om het landelijke MAB-comité werkzaamheden te laten uitvoeren die voor alle MAB-gebieden in Nederland van belang zijn.

De Wijers / Kempen-Broek

trekker: programmateam

In de afgelopen jaren is regelmatig contact geweest met de programmamanagers van De Wijers (Vlaanderen) en Kempen-Broek (grensoverschrijdend project Nederland – Vlaanderen). Laatstgenoemde heeft inmiddels de status van Unesco Man & Biosphere verkregen.

Voornemen

De programmamanager houdt de contacten met De Wijers en Kempen-Broek warm door regelmatig te informeren naar de stand van zaken en eventuele mogelijkheden voor samenwerking te bespreken. In de praktijk zijn die mogelijkheden tot nu toe beperkt gebleken.

COMMUNICATIE & INFORMATIE

Website, nieuwsbrief en sociale media

trekker: programmateam

In de eerste helft van 2024 is de website www.maasheggenunesco.com meertalig (naast Nederlands ook Duits en Engels) gemaakt. Daarnaast worden ook subsites ontwikkeld voor het op een gebruiksvriendelijkere wijze presenteren van fietsroutes (fietsroutes.maasheggenunesco.com) en wandelroutes (wandelroutes.maasheggenunesco.com) in De Maasheggen.

Daarnaast hebben ook het streekproducentencollectief Smaak van de Maasheggen (www.smaakvandemaasheggen.nl) en Maasheggenkids (www.maasheggenkids.nl) een eigen website.

Voornemen

In 2025 worden de websites regelmatig van nieuwe content (nieuwsberichten, aanvullingen op bestaande informatie, waar nodig nieuwe foto's en teksten) voorzien. De nieuwe content wordt ook gedeeld via de sociale mediakanalen Facebook en Instagram.

Ook in 2025 wordt elke maand, met uitzondering van juli, een nieuwsbrief verstuurd naar ruim 700 ontvangers.

Vrienden van de Maasheggen

trekker: programmateam

De community Vrienden van de Maasheggen telt inmiddels 304 leden (eind 2024: 290 leden). Zij ontvangen de maandelijkse nieuwsbrief. Daarnaast wordt tweemaal per jaar een speciale actie gehouden waarbij de loyaliteit van de Vrienden wordt beloond. Zo hebben alle Vrienden in 2024 een bon gekregen waarmee zij een kennismakingspakketje Smaak van de Maasheggen konden ophalen en ontvingen zij, eerder dan anderen, de nieuwe publiksbrochure.

Voornemen

In 2025 houden we een campagne met als doel om meer inwoners van de elf dorpen in het Maasheggengebied te interesseren om ook Vriend van de Maasheggen te worden.

Komend jaar worden ook op twee momenten (voorjaar en najaar) Vriendenactiviteiten gehouden. De inhoud en vorm moeten nog worden bepaald.

PROGRAMMALIJN NATUUR EN LANDBOUW

Het streven is om in het Maasheggengebied natuur en landbouw zoveel mogelijk hand in hand te laten gaan en samen op zoek te gaan naar een voor alle partijen aantrekkelijk optimum.

Landbouw biedt ruimte voor natuur, natuur biedt ruimte voor landbouw. Landbouw en natuur hebben elkaar nodig en kunnen elkaar versterken. De unieke Unesco MAB-status van De Maasheggen biedt kansen om samen iets extra's voor elkaar te krijgen, met bijvoorbeeld andere instrumenten, nieuwe regelgeving en uitwerking van goede ideeën.

SAMENWERKING IN BEHEER

Voor een goed beheer van De Maasheggen en behoud van de MAB-status is het belangrijk dat beheerders met elkaar in gesprek blijven en dat ze, in overleg met elkaar, sturen op beheer, kennis delen en elkaar van advies voorzien. Dat zorgt voor meer efficiëntie en verbetering van de kwaliteit van het beheer. Bovendien maken we het zo samen leuker!

Vertegenwoordigers, natuurbeheerders van gemeente Land van Cuijk, waterschap Aa en Maas, Staatsbosbeheer, Brabants Landschap, VNC, Collectief Deltaplan Landschap, SlaBox, ANV, ZLTO, IVN en particuliere terreinbeheerders komen regelmatig samen om ervaringen over het beheer te delen. Van alle partners wordt verwacht dat zij kennis en kunde inbrengen in het Werkoverleg Beheer, hun ervaringen delen en het gesprek met elkaar blijven aangaan over wat er anders en beter kan.

Vanuit deze samenwerking worden zaken zoals bacterievuurbestrijding, aanpak heg- en vlechtrelicten, aanpak beverproblematiek, poelenbeheer, graslandbeheer en het realiseren van doorkijkjes aangejaagd en monitoringsprojecten opgezet. Samen gaan we het hebben over de te bereiken Basiskwaliteit Natuur.

Beheer en onderhoud op maat (BOOM)

trekker: Staatsbosbeheer

Vele eigenaren, vele meningen. We pogen om samen op lokaal en regionaal niveau meer samen te werken. Het programma BOOM biedt daartoe een hele mooie basis. BOOM is een (management)programma voor beheer en onderhoud van landschap. Staatsbosbeheer werkt al vele jaren met het programma. Ook andere partners hebben in de afgelopen jaren kennism gemaakt met het programma en zijn enthousiast geraakt. Het is de bedoeling dat alle heggen en andere landschapselementen in het gebied worden opgenomen, waarbij per element onder meer de beheerwerkzaamheden en planning zijn weergegeven.

In 2024 is aan VNC opdracht gegeven het beheerprogramma BOOM met de gebiedsbeheerders te actualiseren, zodat beheerelementen gebiedsdekkend in beeld zijn en

op uniforme wijze beheerd kunnen worden. Bovendien worden hierbij eventuele verbetervoorstellen gedaan.

Voornemen

In 2025 worden de verbetervoorstellen doorgevoerd en wordt hierop voortgebouwd.

Bacterievuurbestrijding

trekker: SlaBox

Voor de bestrijding van bacterievuur is het essentieel om direct, zodra er meldingen zijn, op de juiste wijze te handelen, om zo een eventuele epidemie wordt voorkomen. Het coördineren van vrijwilligers om bacterievuur effectief en efficiënt te bestrijden is al jaren in goede handen bij SlaBox.

Voornemen

Ook in 2025 is SlaBox uitvoerder van dit project.

Relictenbeheer

trekker: Staatsbosbeheer

In de Maasheggen staan nog kilometers heg waarvan de struiken zeer oud zijn. Struiken in de heggen kunnen, mits goed onderhouden, leeftijden bereiken van honderden jaren. Veel van deze eeuwenoude Maasheggen zijn decennia geleden te rigouzeus gesnoeid. Omdat de struiken door hun leeftijd en het hierboven beschreven onderhoud niet meer zo vitaal zijn, worden ze makkelijk overwoekerd door sleedoorn, hop, braam en andere struiken. Dit heeft tot gevolg dat ze geen licht, lucht en voedingstoffen meer krijgen en langzaam maar zeker afsterven. Veel van deze struiken hebben dit lot al ondergaan. Er lopen al enkele jaren pilots om te onderzoeken hoe dit tij te keren. Deze pilots verlopen voorspoedig en er is al enige ervaring opgebouwd. In 2024 zijn de relictten voor het noordelijke deel van het Unesco-gebied in kaart gebracht.

Voornemen

Het is de bedoeling om hier in 2025 actief aan de slag te gaan met relicttenbeheer.

Agrarisch Natuurbeheer

trekker: Collectief Deltaplan Landschap

Het Collectief Deltaplan Landschap verzorgt met ruim 40 agrariërs en particulieren het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLB) in de Maasheggen. Kwalitatief goed beheerde heggen met graskruiden of akkerranden vormen hierbij de basis. Samen met deelnemers

wordt een meerjarig beheerplan voor de heggen gemaakt, waarbij het collectief aanstuurt aan op een goede fasering in het gebied.

Voornemen

In 2023 heeft het Collectief Deltaplan Landschap de begrenzing van de Maasheggen Unesco overgenomen. Dit betekent dat ook in de transitiezone beheerpakketten kunnen worden afgesloten. Door deze uitbreiding en het toevoegen van een extra leefgebied ('open akker') kan in de komende periode extra worden geïnvesteerd in onder meer akkerpakketten als stoppeland, vogelakkers en wintervoedselakkers. Dat zorgt voor extra voedselaanbod voor specifieke doelsoorten, zoals de geelgors, de ringmus en de zomertortel.

Poelenbeheer

trekker: eigenaren

In de afgelopen jaren hebben RAVON, Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, FLORON en EIS Kenniscentrum Insecten vele nieuwe poelen aangelegd en hersteld bij zowel terreinbeheerders als particuliere grondeigenaren. De poelen worden nu binnen de reguliere onderhoudscyclus beheerd, waarbij de focus ligt op het bieden van een plek voor de kamsalamander.

Voornemen

In 2025 wordt bepaald of een monitoringsprogramma kan worden opgezet om het effect van de nieuw aangelegde poelen en herstelde poelen voor verschillende soortgroepen inzichtelijk te maken. Daarnaast wordt getracht de oost-west verbinding tussen De Maasheggen en het Raamdalen te versterken, via onder meer de Cuijkse wijk Padbroek en het natuurgebied Zevenhutten.

Monitoring biodiversiteit

trekker: IVN

Onderzoek en tellingen moeten uitwijzen hoe het is gesteld met specifieke soorten in De Maasheggen en hoe ze reageren op verschillende vormen van beheer. IVN, Staatsbosbeheer, Brabants Landschap, gemeente Land van Cuijk, VNC en provincie Noord-Brabant zijn samen met RAVON, Floron, Vlinderstichting en Sovon een langjarig monitoringsprogramma gestart. In het project Monitoring brengen vrijwilligers uit de omgeving de biosfeer in de Maasheggen in kaart.

Het gezamenlijk monitoren van dieren en planten zorgt voor betrokkenheid en draagvlak. Het monitoren levert ook gegevens op die kunnen leiden tot inrichtings- en beheermaatregelen die helpen de biodiversiteit te verbeteren.

Voornemen

In 2025 wordt het monitoringsproject met vrijwilligers voortgezet. De soortenorganisaties worden gevraagd om de monitoring te begeleiden en een eindrapportage te maken. Een belangrijk deel van de coördinatie wordt nog door Staatsbosbeheer gedaan, maar uiteindelijk komt de volledige coördinatie bij IVN te liggen.

De jaarlijkse resultaten worden gepresenteerd tijdens een terugkombijeenkomst en in een bondige rapportage vastgelegd. Ze zijn ook de basis voor verdere interpretatie van beheervraagstukken.

Monitoring vissen

trekker: Brabants Landschap, RAVON

Gemeente Land van Cuijk heeft met Brabants Landschap en RAVON afspraken gemaakt over aquatische monitoring van de Kraaijbergse Plassen. Hierbij is het, gelijk aan de eerder opgezette Monitoring Biodiversiteit, de bedoeling om vrijwillige duikers te benaderen om de visstand in de Kraaijbergse Plassen in beeld te brengen.

De monitoring wordt financieel mede mogelijk gemaakt door Regiodeal Noordoost Brabant.

Voornemen

In overleg met Brabants Landschap en RAVON wordt in 2025 een 'nulmeting' gedaan naar de vissen die in de Kraaijbergse Plassen voorkomen, waarbij met name de bijzondere soorten, zoals de Grote Modderkruiper, in beeld worden gebracht.

Bermenbeheer

trekker: gemeente Land van Cuijk

Vrijwel alle bermen staan alleen vol met stikstofplanten die weinig biodiversiteit leveren (brandnetels, fluitenkruid, bramen). Die ontwikkeling wordt versterkt omdat er alleen gekleped en vrijwel niet afgevoerd wordt. Verschraling is nodig, niet alleen om de kosten voor het maaien te verlagen maar ook om plek te creëren voor meer bloemen, insecten en vogels.

Voornemen

De gemeente is als weg- en bermbeheerder verantwoordelijk, maar het Collectief, ANV en/of SlaBox kunnen een (betaalde) rol krijgen bij de uitvoering van de werkzaamheden. In 2025 wordt hier handen en voeten aan gegeven.

Stimuleringsregeling Landschap

trekker: Brabants Landschap

Het Coördinatiepunt Landschapsbeheer (Brabants Landschap) verzorgt samen met veldcoördinatoren de Stimuleringsregeling Landschap (StiLa) in de gemeente Land van Cuijk.

StiLa is een subsidieregeling van de gemeente Land van Cuijk, waterschap Aa en Maas en provincie Noord-Brabant. Samen met particulieren en agrariërs worden nieuwe landschapselementen aangelegd en bestaande elementen beheerd. Hiermee wordt gewerkt aan de realisatie van de groenblauwe dooradering in de gemeente. Daar waar mogelijk wordt blijvende natuur aangelegd door een kwalitatieve verplichting. In het Maasheggengebied is in het bijzonder aandacht voor struwelen geschikt voor de sleedoornpage en het aanleggen van nieuwe heggen.

Voornemen

De Stimuleringsregeling Landschap is breed opengesteld in het Unesco-gebied De Maasheggen, waardoor nieuwe heggen kunnen worden aangelegd. Het Coördinatiepunt Landschapsbeheer zet de StiLa gebiedsgericht in Maasheggen Unesco in, waarbij gebiedsbijeenkomsten worden bijgewoond en informatie wordt verstrekt door middel van presentaties. Vanuit het Groenloket-Brabant worden initiatiefnemers geïnformeerd over de regeling en wordt een veldcoördinator ingezet die de aanvrager ontzorgt. De veldcoördinator maakt een inrichtingsplan en begroting en dient de subsidieaanvraag in. In de komende periode wordt extra geïnvesteerd in communicatieuitingen en is er extra budget beschikbaar gesteld voor 2025.

AANPLANT MAASHEGGEN

Maasheggen Mooi

trekker: Lars van Peij

Lars van Peij is getroffen door de ongeneeslijke ziekte van Huntington. De medewerker van VNC wil graag iets achterlaten voor volgende generaties en heeft daarom een geldinzameling op touw gezet om in zijn werkgebied, De Maasheggen, nieuwe heggen te kunnen planten. De crowdfunding heeft in 2024 bijna €17.000,- opgeleverd. In november is op acht plaatsen in het gebied al ca 2,5 kilometer aan nieuwe Maasheggen geplant.

Voornemen

Ook in 2025 gaat Lars met hulp van vrijwilligers op diverse plaatsen aan de slag om, zolang er voldoende autochtoon plantmateriaal voorhanden is, het oude cultuurlandschap te versterken.

Aanleg Maasheggen 'Ruimte voor de Maas bij Oeffelt'

trekker: provincie Noord-Brabant

De waterstandsdeling die behaald wordt met het project 'Ruimte voor de Rivier bij Oeffelt' wordt gekoppeld aan de aanplant van nieuwe Maasheggen in het omliggende gebied. Met deze aanplant worden de heggen gecompenseerd, die door de ingreep verloren gaan - en waardoor het dassenleefgebied en de biodiversiteit worden aangetast.

Voornemen

Samen met onder meer VNC en de grondeigenaren wordt naar verwachting 4000 meter nieuwe Maasheggen buiten het plangebied aangelegd.

Aanleg Maasheggen

trekker: diverse partners en grondeigenaren

Het cultuurhistorisch heggenpatroon in De Maasheggen moet zoveel mogelijk behouden blijven - en waar mogelijk worden versterkt. Via verschillende plannen zijn in 2009, 2015 en 2019 vergunningen verstrekt voor de aanleg van nieuwe Maasheggen. Op een kansenkaart wordt weergegeven welke 'vergunde' heggen nog geplant kunnen worden en welke aanvullende ideeën voor plantlocaties er zijn.

Om nieuwe heggen te kunnen aanplanten moet wel voldoende autochtoon plantmateriaal voorhanden zijn én blijven. De partijen die in het gebied actief zijn monitoren dat nauwgezet.

Voornemen

De programmacoördinator Natuur en Landbouw probeert samen met de partners binnen de programmaliijn de aanplant en beheer op de juiste wijze te organiseren. Indien nodig en wenselijk worden er nieuwe vergunningen aangevraagd.

GROENE DORPSRANDEN

Gemeente Land van Cuijk wil zich inzetten voor meer natuur aan de rand van de dorpskernen. Dat past ook uitstekend in de visie van De Maasheggen. Samen met de partners en met dorps- en wijkraden wordt invulling gegeven aan deze plannen. Goede voorbeelden uit 2024 zijn het project rondom de kern van Katwijk, de ideeën van de dorpsraad Linden en het initiatief om de toegang naar de Loerangel vanuit Boxmeer-oost groener en aantrekkelijker te maken.

Voornemen

In 2025 gaat de programmacoördinator samen met de gemeente aan de slag om een goede structuur op te zetten om deze processen rondom de dorpen te faciliteren.

Gebiedsproject Katwijk

trekker: gemeente Land van Cuijk

Enkele jaren geleden heeft Vereniging Nederlands Cultuurlandschap een analyse gemaakt van hoe het landschap tussen Cuijk en Katwijk verbeterd zou kunnen worden en daardoor beter gaat aansluiten bij het Maasheggen Unesco-gebied. In de eerste helft van 2024 is samen met de Dorpsraad Katwijk een plan van aanpak opgesteld. Dat heeft geleid tot het aanstellen van

een projectleider die met grondeigenaren in gesprek gaat om de mogelijkheden voor de aanleg en het beheer van groenelementen te bespreken.

Voornemen

De gesprekken over het gebiedsplan moeten in 2025 leiden tot de aanplant van heggen, struweel en bomen op gronden van de gemeente, particulieren en in wegbermen.

Gebiedsproject Linden

trekker: gemeente Land van Cuijk

Goed voorbeeld doet volgen. In navolging van buurdorp Katwijk heeft de dorpsraad Linden ook te kennen gegeven graag aan de slag te willen met de vergroening van de dorpsranden via de aanplant van Maasheggen.

Voornemen

In 2025 wordt samen met Dorpsraad Linden bepaald of en op welke wijze hier invulling aan kan worden gegeven.

De Loerangel groener en aantrekkelijker

trekker: gemeente Land van Cuijk

De wijkraad Boxmeer-oost en SlaBox hebben het initiatief genomen om de toegang naar De Loerangel vanuit het oostelijke deel van Boxmeer groener en aantrekkelijker te maken. Er is een eerste schets gemaakt met adviezen voor de aanplant van heggen, het beheer van het gebied en de recreatieve toegankelijkheid van het gebied.

Voornemen

Het streven is om in 2025 deze schets uit te werken in concrete uitvoeringsprojecten, waarbij een rol is weggelegd voor onder meer SlaBox en de wijkraad.

VERGROTING BIODIVERSITEIT

Herstelplan Sleedoornpage Oost-Brabant

trekker: Natuurbalans – Limes Divergens

Het gebied rond de Kraaijenbergse Plassen is de enige vindplaats van de sleedoornpage in Brabant. Brabants Landschap, Natuurbalans, Landgoed Limosa en Stichting Bargerveen hebben een projectplan geschreven om voor deze prioritaire soort verbindingen te maken naar Keent en naar het Maasheggengebied.

Voornemen

Op pragmatische wijze, meeliftend met andere ontwikkelingen, gaat zij samen met partners na op welke wijze invulling aan het projectplan kan worden gegeven. Ontwikkeling, herstel en uitbreiding van het leefgebied, herintroductie en monitoring zijn onderdeel van het project.

Leefgebiedsplan De Vilt-Maasheggen 2021-2025

trekker: Natuurbalans – Limes Divergens

In 2021 is Natuurbalans – Limes Divergens, in samenwerking met Brabants Landschap en de landgoederen Strikland en Limosa en met financiële ondersteuning van de provincie Noord-Brabant, begonnen met het herstel van het leefgebied van de boomkikker in De Maasheggen en De Vilt. In de afgelopen jaren zijn er op diverse plekken voortplantingswateren gegraven en geoptimaliseerd. Ook zijn er boomkikkers in de Maasheggen uitgezet.

Voornemen

In 2025 wordt hier een vervolg aan gegeven, onder meer door versterking van het leefgebied van de boomkikker.

Natuurvriendelijke oevers

trekker: Waterschap Aa en Maas

Waterschap Aa en Maas heeft in het kader van de KRW (Kaderrichtlijn Water) binnen het Maasheggengebied de opgave om natuurvriendelijke oevers in de Virdsche Graaf, de Viltsche Graaf en de Sambeekse Uitwatering aan te leggen. De realisatie van natuurvriendelijke oevers in de Virdsche Graaf en de Viltsche Graaf is voorlopig *on hold* gezet in verband met de KRW-opgaven van Rijkswaterstaat op deze waterlopen. De invulling van deze opgaven is nog onderwerp van gesprek. De natuurvriendelijke oever van de Sambeekse uitwatering ten oosten van de A73 is eveneens voorlopig geparkeerd. Gezien de complexiteit van dit deel van de Sambeekse uitwatering is er prioriteit gelegd bij andere opgaven voor natuurvriendelijke oevers die het waterschap nog heeft. Deze moeten vóór 2027 gereed zijn.

Voornemen

Voor de natuurvriendelijke oever langs de Tochtsloot nabij de Kraaijensbergse Plassen is een definitief planontwerp gereed voor de realisatie van een natuurvriendelijke oever. Na overleg met grondeigenaren en de benodigde procedures vindt de uitvoering in 2025 plaats.

Natura 2000 Oeffelter Meent

trekker: Staatsbosbeheer

Voornemen

In 2025 worden maatregelen voorbereid om het Natura2000-gebied Oeffelter Meent te versterken en te verbeteren. Het gaat hierbij om maatregelen die bijdragen aan het behoud en de uitbreiding van de kenmerkende habitats (stroomdalgrasland en glanshaverhooiland) en doelsoorten als de kamsalamander. Zo wordt onder meer een nutriëntrijke toplaag plaatselijk afgegraven, worden poelen opgeschoond en is gekozen voor extra maai-beheer en/of begrazing.

Verder wordt de eindinrichting van de ontgrondingslocatie in de “Koude Oord” (project Meerkampen) vastgesteld en voorbereid.

Beekherstel Campagnebeek 2^e fase

trekker: waterschap Aa en Maas

De Campagnebeek bij Maashees wordt hersteld. Dat gebeurt in twee fasen:

- in fase 1 is de monding van de Campagnebeek in de Maas ingericht. Daarbij is stortsteen bij de monding van de beek in de Maas verwijderd, zodat vissen de beek in kunnen trekken. Ook is beek ondieper gemaakt waardoor grondwater langer in het beekdal aanwezig blijft. Dat komt de ontwikkeling van gewenste flora ten goede komt. Daarnaast is een deel van de beek (‘moerasbeek’) breed en ondiep gemaakt. Bij piekbuien kan hier ook water worden gebufferd;
- Voor de beekherstelopgave van fase 2 van de Campagnebeek zijn de benodigde gronden verworven.

Voornemen

De uitwerking en uitvoering van de 2^e fase van de Campagnebeek wordt vanaf 2025 opgepakt.

Beekherstel Vierlingsbeekse Molenbeek

trekker: Waterschap Aa en Maas

Bij de eerdere herinrichting van de Vierlingsbeekse Molenbeek stond de beekherstelopgave centraal. Als gevolg van de hevige neerslag is in december 2023 wateroverlast ontstaan. Bij gemaal Holthees liep het water over de kadeconstructie het Smakterbroek in. Dat zorgde voor inundatie en dus overlast. Bovendien is geconstateerd dat de huidige situatie niet meer voldoet aan de beekherstelopgave.

Voornemen

Waterschap Aa en Maas voert vanaf 2025 een verkenning uit om te onderzoeken op welke

wijze er een optimalisatie kan plaatsvinden waarmee wateroverlast kan worden voorkomen en de inrichting weer voldoet aan de doelstellingen.

Beekherstel Sint Jansbeek

trekker: Waterschap Aa en Maas

De ruim 8 kilometer lange Sint Jansbeek ontstaat ten westen van het dorp Groeningen en stroomt via het dorp Vortum-Mullem naar de Maas. Het waterschap ontwikkelt de Sint Jansbeek tot een natuurlijke en robuuste beek in het kader van de KRW-opgave voor beekherstel. Het projectplan waterwet voor deze opgave is in 2023 vastgesteld. De uitvoering van het project is in 2023 gestart en wordt gefaseerd uitgevoerd in 4 fasen. Fase 1 en fase 2 zijn inmiddels uitgevoerd, fase 3 is gestart.

Voornemen

De afronding van het project wordt verwacht in 2025.

Kavelruil voor Natuurvisie

trekker: gemeente Land van Cuijk

Er is in de afgelopen jaren al ruim 350 hectare grond van eigenaar geruild, met name in de core- en bufferzone. Het is echter nog steeds wenselijk dat via kavelruil gronden worden verworven en vrijgeruild. Zowel voor partners die natuur willen ontwikkelen als voor agrariërs die de verkaveling willen verbeteren.

Voornemen

In 2025 neemt de gemeente Land van Cuijk het kavelruilstokje over van Staatsbosbeheer. De Natuurvisie – met de opgave om 400 hectare nieuwe natuur te realiseren - wordt de basis voor het kavelruilen in de gemeente en dus ook voor het Maasheggengebied. De gemeente heeft een kavelruilcoördinator aangesteld die samen met de Regiegroep Natuurontwikkeling hier invulling aan gaat geven. Ook in De Maasheggen.

LANDBOUW

In 2024 hebben het programmateam en ZLTO samen gesprekken gevoerd met agrariërs binnen het Unesco-gebied De Maasheggen. Doel van de gesprekken was om te verkennen welke kansen er zijn voor de bedrijven én de sector om juist in dit gebied te boeren, welke knelpunten zij ervaren en waar ze mee geholpen kunnen worden. Er is gesproken met vertegenwoordigers uit zowel de melkveehouderij, de akkerbouw en de boomteelt als met bedrijven met een neventak.

Er is voldoende input verzameld om een aantal projecten te formuleren die kunnen bijdragen aan de versterking van de landbouw én van het Unesco-gebied De Maasheggen. Voor de uitvoering ervan is wel trekkerschap, draagvlak, capaciteit en financiering nodig.

Samenwerking in grondgebruik

trekker: Staatsbosbeheer en ZLTO

De druk op de grond is in de regio zeer hoog. Bekeken vanuit het oogpunt van een duurzame bedrijfsvoering is het van belang om gronden zo dicht mogelijk bij huis te hebben en te houden. In het pachtbeleid zou hier meer rekening mee kunnen worden gehouden. Staatsbosbeheer heeft een programma waarbij zij haar eigen gronden inzet voor de transitie van landbouwbedrijven. Staatsbosbeheer wil onderzoeken hoe de samenwerking met de landbouwsector duurzamer kan worden opgepakt.

Voornemen

Staatsbosbeheer zet in 2025 de gesprekken met boeren in het Unesco-gebied De Maasheggen over de overgang naar een meer natuurinclusieve landbouw voort. Staatsbosbeheer biedt ondersteuning en deelt kennis.

De gemeente Land van Cuijk, Brabants Landschap en andere terreinbeheerders worden uitgenodigd om ook aan te sluiten. Langjarige pacht, natuurbeheer door boeren en gebiedsboeren worden de belangrijkste onderwerpen van gesprek.

Heggenbeheer door boeren

trekker: ANV en ZLTO

Veel agrarische ondernemers constateren achterstallig onderhoud. Denk daarbij aan bijvoorbeeld knip-scheerhagen die onbedoeld uitgroeien tot struweelhagen en struweelhagen die zo uitgroeien dat ze van alles overwoekeren. Dat leidt niet alleen tot hinder voor de bedrijfsvoering, maar ook soms tot verkeersonveiligheid (geen zicht meer op fietspad). Het maakt bovendien sommige doorgangen te smal voor landbouwvoertuigen waardoor ze slecht op hun percelen kunnen komen.

Veel ondernemers willen het beheer graag in eigen hand krijgen. Het grootste deel van de heggen van terreinbeheerders en overheden in het Unesco-gebied De Maasheggen wordt nu beheerd door loonwerkers. Ook VNC is een grote partij als het gaat om het beheer van De Maasheggen.

Hoe mooi zou het zijn als meer gebiedsboeren heggen (kunnen) gaan beheren. Zij kennen het gebied perfect, weten vaak heel goed wanneer het geschikte moment voor onderhoud is en kunnen dat dan prima in de bedrijfsvoering inpassen.

Voornemen

In 2025 gaat de ZLTO, met hulp van de ANV en de partners, op zoek naar de mogelijkheden voor meer samenwerking tussen boeren en de terreinbeheerders.

Streekproducten Smaak van de Maasheggen

trekkers: deelnemers Smaak van de Maasheggen

Bij Smaak van de Maasheggen hebben zich 9 producenten aangesloten. Zij verkopen hun producten, gelabeld als Smaak van de Maasheggen, via onder meer lokale bedrijven, markten en beurzen. Daarnaast is een eigen website gelanceerd: www.smaakvandemaasheggen.nl Na eerst geholpen te zijn door het programmateam (met ondersteuning van Regiodeal Noordoost Brabant) staat Smaak van de Maasheggen nu op eigen benen. Zij bepalen zelf de samenstelling en de prijs van de pakketten, voeren samen marketingactiviteiten uit, nemen gezamenlijk deel aan markten en zorgen voor de distributie van hun producten.

Voornemens

- Het assortiment aan producten is uitgebreid; nieuw zijn de koekjes van Fijnebol en de worst van De Brembroeken. Het is nog onduidelijk of in 2025 ook nieuwe Maasheggengin wordt gemaakt; de producent ervan is gestopt. Door de toevoeging van nieuwe producten moeten de pakketten Smaak van de Maasheggen opnieuw worden samengesteld;
- Tijdens het NK Maasheggenvlechten worden ook in 2025 nog vrijwel uitsluitend producten Smaak van de Maasheggen gebruikt in de horecatent van het evenement;
- Met aantal agrariërs wordt gesproken of zij, onder de voorwaarden van Smaak van de Maasheggen, willen aansluiten bij het streekproducentencollectief.

Landbouw in beeld

trekker: ZLTO, Programmateam

De landbouw neemt een belangrijke plaats in binnen het gebied en draagt bij aan de instandhouding en versterking van de unieke kwaliteiten van het gebied.

Voornemen

Het is belangrijk dat de sector meer gewaardeerd wordt om de plek die ze in het gebied inneemt. Dat vraagt in 2025 om meer communicatie over de meerwaarde van de agrarische sector in dit gebied en de geschiedenis ervan.

Koeien in de wei

trekker: ZLTO

We zien graag meer koeien in de wei, zeker in het unieke Maasheggenlandschap. Om te kunnen beweiden is (flexibele) afrastering en drinkwatervoorziening nodig. Het is arbeidsintensief om dit te organiseren (dagelijkse controle noodzakelijk). Wellicht biedt samenwerking tussen ondernemers mogelijkheden.

Voornemen

In 2025 gaan we onderzoeken op welke wijze dit lonend kan worden gemaakt.

WATERVEILIGHEID

Ruimte voor de Rivier bij Oeffelt

trekker: Provincie Noord-Brabant

Om de Maasregio in de toekomst te behoeden voor overstromingen van de grote rivieren is het Deltaprogramma Maas opgesteld. In het Maasheggengebied hebben het Rijk en de regio afspraken gemaakt over hoe de Maas gelijktijdig veiliger én mooier kan worden gemaakt. Bij Oeffelt wordt de 'flessenhals' in de Maas aangepakt, waardoor de waterstand gaat zakken en bij extreem hoogwater het overstromingsgevaar afneemt.

Voornemen

Naar verwachting wordt in het voorjaar van 2025 het ontwerpbesluit in procedure gebracht. De uitvoering van de werkzaamheden start in 2027. Het streven is om het project in 2028 afgerond te hebben.

Dijkversterking Cuijk - Ravenstein

trekker: waterschap Aa en Maas

Vanwege de klimaatverandering moeten de dijken langs de Maas verhoogd worden. Samen met andere partijen gaat het waterschap tot 2030 aan de slag om de dijk tussen Cuijk en Ravenstein te verbeteren. Een deel van de dijk die waterschap Aa en Maas wil versterken ligt in het Unesco-gebied.

Het voorkeursalternatief voor de dijkverbetering is vastgesteld (december 2022). Het plan biedt tal van meekoppelkansen voor onder meer natuurontwikkeling, recreatie en mobiliteit. De nadere uitwerking van het voorkeursalternatief en de meekoppelkansen gebeurt in het tweede deel van de zogenaamde 'planuitwerkingsfase' van het project. Hierin worden de maatregelen uit het voorkeursalternatief en de meekoppelkansen uitgewerkt en geconcretiseerd in een ontwerp. Ook worden in deze fase de benodigde vergunningen voor de dijkverbetering en de meekoppelkansen aangevraagd. Door het waterschap of, zoals bij de

meekoppelkansen, door de 'eigenaar van de kans'. De afspraken over de meekoppelkansen zijn vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst (SOK) tussen waterschap en gemeente.

Voornemen

De planuitwerkingsfase loopt door tot eind 2025, uitvoering van het project wordt voorzien vanaf 2027

Veldhekken

trekker: Staatsbosbeheer en gemeente Land van Cuijk

Door op cruciale plekken Maasheggenveldhekken met de oude veldnamen te plaatsen wordt de geschiedenis van het gebied verteld én zichtbaarder gemaakt. Staatsbosbeheer en de gemeente Land van Cuijk trekken samen op in dit project.

Voornemen

In 2025 worden er weer enkele veldhekken geplaatst. Ook wordt gepoogd om samen met de dorpsraden een Veldhekgroep samen te stellen, die zich gaat inzetten voor het plaatsen en onderhouden van de veldhekken én gaat communiceren over de betekenis van de veldhekken en de oude veldnamen.

PROGRAMMALIJN LEEFBAARHEID

In de programmalijn Leefbaarheid komen veel onderwerpen samen die direct te maken hebben of van invloed zijn op de mensen die in de elf dorpen in het Unesco-gebied De Maasheggen wonen. Denk aan thema's als wonen, participatie, betrekken van jeugd, vergroening en gezondheid.

Betrekken dorpen en wijken

trekker: programmalijn Leefbaarheid

In 2024 is gestart met de uitvoering van het plan Gehegd aan de Maasheggen:

- **Maasheggenteam**

Alle wijk- en dorpsraden zijn uitgenodigd een vertegenwoordiger af te vaardigen voor het Maasheggenteam. Het Maasheggenteam komt driemaal per jaar, op uitnodiging van het programmateam, bijeen om de voortgang van de in dit plan beschreven activiteiten te bespreken en nieuwe activiteiten te bedenken. Daarnaast wordt het Maasheggenteam ook om advies gevraagd bij actuele onderwerpen, zoals de vervanging van informatieborden in het gebied.

Voornemen

Ook in 2025 wordt het Maasheggenteam drie- tot viermaal voor een overleg uitgenodigd. Mochten er vanuit het Maasheggenteam of de aangesloten dorps- en wijkraden concrete ideeën komen die kunnen bijdragen aan de versterking van De Maasheggen dan worden ze besproken en waar mogelijk, bij voorkeur in samenwerking met de initiatiefnemer, uitgevoerd.

- **Intensiveren communicatie**

In 2024 is geïnventariseerd welke bladen en platforms er in de dorpen en wijken zijn, hoe goed ze gelezen worden, wat -in het geval van fysieke dorps- en wijkkranten- de frequentie van verschijning is én welke mogelijkheden er zijn om vanuit het programmateam Maasheggen Unesco regelmatig informatie aan te leveren over relevante ontwikkelingen in het Maasheggengebied.

Voornemen

In 2025 worden de redacties van de bladen en de online platforms minstens eenmaal per kwartaal voorzien van interessant nieuws over De Maasheggen. Zo worden inwoners van de Maasheggendorpen geattendeerd op onder meer de mogelijkheid om deel te nemen aan workshops, aan wandelingen die in het gebied plaatsvinden, aan acties waarbij vrijwilligers -onder begeleiding van deskundigen- dieren en planten in het gebied tellen, et cetera.

Verder wordt in 2025 gestart met een wervingsactie voor Vrienden van de Maasheggen.

- **Podwalks**

In 2024 zijn, in samenwerking met Tourio en Maasheggenkids, twee podwalks gemaakt voor wandelaars die op eigen gelegenheid het Maasheggengebied willen ontdekken. De eerste gaat door Groeningse en Vortumse Bergjes en vertelt op tien plekken het verhaal van De Maasheggen. De tweede, een speciale kinderversie, opgenomen in Portaal De Vilt. De Geheime Maasheggentocht is onderdeel van het aanbod van Maasheggenkids.

De podwalks bieden bezoekers maar ook geïnteresseerde bewoners van de dorpen en wijken de mogelijkheid om, zonder afhankelijk te zijn van de inzet van de gidsen of rondleiders, op eigen houtje de Maasheggen en de unieke kwaliteiten van het gebied te leren kennen.

Voornemen

In het voorjaar van 2025 worden de podwalks geëvalueerd en eventueel verbeteringen doorgevoerd. Daarnaast worden de bestaande podwalks meertalig gemaakt.

Over wat op het gebied van leefbaarheid in De Maasheggen wordt ontwikkeld vindt ook afstemming plaats met relevante andere afdelingen en domeinen binnen gemeente Land van Cuijk.

Betrekken jongeren / MaasheggenKids

trekker: programmalijs Leefbaarheid

Samen met scholen, ouders en natuurorganisaties willen wij kinderen in beweging krijgen om De Maasheggen te ontdekken - en hen zo, voor de langere termijn, enthousiast te maken voor het gebied.

Met ondersteuning van middelen van Regiodeal Noordoost Brabant is afgelopen jaar gestart met MaasheggenKids.nl, een online platform dat zich richt op jongeren in de leeftijd van 8 tot 12 jaar. Op het platform worden op overzichtelijke en aantrekkelijke wijze jaarrond activiteiten in De Maasheggen van onder meer IVN, stichting Landschapsbeheer Boxmeer, Brabants Landschap, Vereniging Nederlands Cultuurlandschap en waterschap Aa en Maas gepresenteerd. Al lopende activiteiten van de genoemde organisaties worden, waar mogelijk, in dat programma ingepast, maar er worden ook nieuwe, uitdagende activiteiten bedacht.

Voornemen

In 2025 wordt het activiteiten aanbod op MaasheggenKids.nl verder uitgebreid. Dat gebeurt zoveel mogelijk in samenwerking met de andere betrokken partijen.

Daarnaast wordt, onder de vlag van MaasheggenKids, een lespakket over De Maasheggen

ontwikkeld. Het lespakket wordt aangeboden aan de basisscholen in het Maasheggengebied. We onderzoeken of en hoe we de verbinding tussen de boeren in het Maasheggengebied en het platform MaasheggenKids tot stand kunnen brengen. Denk daarbij aan projecten op het gebied van voedseleducatie, maar ook recreatieve activiteiten zoals ponyrijden bij de lokale manege.

Positieve gezondheid

trekker: programmalijs Leefbaarheid

In 2024 is met vertegenwoordigers van Mooi Maasvallei¹ gesproken over hoe kan worden samengewerkt op het gebied van gezondheid. Daarbij zijn onder meer de huidige programma's en projecten van Platform Maasvallei en Maasheggen Unesco naast elkaar gelegd om na te gaan waar kansen liggen voor samenwerking én waar belangen tegengesteld zijn en mogelijk zelfs kunnen 'schuren'.

De verkennende gesprekken hebben geleid tot de conclusie dat:

1. er voldoende kansen liggen voor samenwerking;
2. het programma Maasheggen Unesco zelf geen projecten op het gebied van gezondheid gaat initiëren. Enerzijds omdat er binnen het programmateam onvoldoende kennis aanwezig is en anderzijds omdat de kennis en de middelen die nodig zijn nu al voorhanden zijn bij een andere organisatie (Mooi Maasvallei) met concrete plannen (Integraal Zorgakkoord) en een groot gezondheidsnetwerk;
3. het programmateam Maasheggen Unesco en MooiMaasvallei elkaar minimaal twee keer per jaar spreken om de voortgang van lopende projecten te bespreken, samen vast te stellen welke projecten ook van belang kunnen zijn voor De Maasheggen en concrete afspraken te maken over hoe we de samenwerking en de communicatie over die projecten vormgeven.
Bovendien heeft een vertegenwoordiger van MooiMaasvallei zitting genomen in de stuurgroep;
4. onderdeel van het door Mooi Maasvallei opgestelde Integraal Zorgakkoord is dat er ook wetenschappelijk onderzoek wordt gedaan naar het effect van de projecten op het welbevinden van de inwoners van Noord-Limburg en Land van Cuijk. Die onderzoeken leveren mogelijk ook interessante (deel)conclusies op voor De Maasheggen en kunnen in dat geval worden toegevoegd aan het overzicht van wetenschappelijke publicaties, die mede de basis vormen van het Unesco Man & Biosphere-programma.

---

¹ MooiMaasvallei (www.mooimaasvallei.nl) is actief in de gemeenten Land van Cuijk, Gennep en Bergen. In deze regio is sprake van netwerksamenwerking tussen GGZ Oost Brabant, Pantein (Maasziekenhuis, thuiszorg, zorgcentra), Dichterbij, Sociom, Syntein (regionale huisartsenorganisatie), Synthese, GGD Hart voor Brabant, Burgerkracht Limburg, gemeente Land van Cuijk, gemeente Gennep, gemeente Bergen en vele collega-organisaties in zorg en welzijn. Samen met inwoners en partners uit het bedrijfsleven en het onderwijs werken zij aan een vitale regio waarin het fijn wonen, werken en leven is.

Wij zien kansen voor samenwerking op onder meer de volgende onderwerpen:

- Mooi Maasvallei heeft in het Integraal Zorgakkoord aangegeven een burgerberaad op te zetten waarin inwoners van Land van Cuijk en Noord-Limburg regelmatig om hun mening over regionale en lokale gezondheidsthema's worden gevraagd;
- in het Integraal Zorgakkoord wordt gesproken over zogenaamde 'voorzorgcirkels', bedoeld om de sociale samenhang in de dorpen te versterken.
Waar nodig en gewenst kan het programmateam Maasheggen Unesco, via het Maasheggenteam, toegang geven tot een voor dit project relevant netwerk, namelijk de wijk- en dorpsraden;
- bevorderen van meer bewegen en gezonder eten. Mogelijk kunnen hier contacten worden gelegd tussen initiatieven van Maasheggen Unesco (MaasheggenKids en Smaak van de Maasheggen) en bij IZA betrokken organisaties (zoals Smaakcentrum). Uit die contacten kunnen nieuwe initiatieven ontstaan maar ook bestaande initiatieven worden versterkt;
- het stimuleren van het vergroenen van de eigen leefomgeving (uit IZA), bijvoorbeeld door van de dorpsgrenzen groene corridors naar De Maasheggen (uit ambitiedocument De Maasheggen) te maken;
- MooiMaasvallei richt centra -in eerste instantie in Vierlingsbeek en Afferden- in waar inwoners een gezondheidstest kunnen laten doen. Samen met een lifestylecoach wordt vervolgens gekeken naar hoe die gezondheid verbeterd kan worden. De Maasheggen kan daar, als plek voor gezond wandelen en fietsen, een rol in spelen, bijvoorbeeld door rond dorpen extra wandelommetjes te creëren of bestaande ommetjes te verbeteren.

Voornemen

Eind november 2024 heeft Mooi Maasvallei een bedrag van 64 miljoen euro toegekend gekregen voor de uitvoering van de projecten in het Integraal Zorgakkoord. De financiering loopt tot 2028.

Wij zetten in 2025 de gesprekken met Mooi Maasvallei voort en gaan na of we komend jaar samen met een of meer van de hiervoor genoemde kansen aan de slag kunnen.

Over wat op het gebied van gezondheid in De Maasheggen gebeurt vindt ook afstemming plaats met relevante andere afdelingen en domeinen binnen gemeente Land van Cuijk.

HUTKOOI
+ Appeltaart + GOEP

JE VIEREN ?

20190148

PROGRAMMALIJN RECREATIE

De door de gemeenteraad in september 2024 vastgestelde toeristisch-recreatieve visie voor de gemeente Land van Cuijk is ook leidend voor het Unesco-gebied De Maasheggen. Voor recreatie in De Maasheggen zijn de eigen inwoners de belangrijkste publieksgroep. Er worden daarom geen grote promotionele inspanningen gedaan om toeristen van verder weg (Nederland, Vlaanderen, Nordrhein Westfalen) te verleiden om naar het Unesco-gebied De Maasheggen te komen.

Promotie De Maasheggen

trekker: Visit Land van Cuijk

De toeristische marketingorganisatie Visit Land van Cuijk voert de regie over de promotie van het Unesco-gebied De Maasheggen als aantrekkelijke bestemming voor met name eigen inwoners en directe omgeving.

Voornemens

- Visit Land van Cuijk zet in zowel offline (gids Eropuit in Land van Cuijk, Fiets & Wandelboekje, publicaties in landelijke en regionale media) als online (website, sociale media, Facebookcampagnes) middelen De Maasheggen in de etalage als een van de bijzondere bezienswaardigheden in het Land van Cuijk;
- De door Visit Land van Cuijk en Visit Noord-Limburg ontwikkelde campagne Maas in het Midden wordt voortgezet. In deze campagne wordt de ligging van de gebieden aan de Maas geaccentueerd, met onder meer Unesco-gebied De Maasheggen als een van de blikvangers. Ter ondersteuning van de campagne is de website www.maasinhelmidden.nl ingericht;
- Visit Land van Cuijk geeft in 2025 een vervolg aan een campagne, die de inwoners van gemeente Land van Cuijk stimuleert om op ontdekkingstocht in de eigen omgeving te gaan. De Maasheggen krijgen daar wederom een prominente plek in;
- Visit Land van Cuijk gaat minimaal 1x met toeristisch-recreatieve ondernemers in het Unesco-gebied De Maasheggen in gesprek. Enerzijds om hen te informeren over voor hen relevante ontwikkelingen en anderzijds om hen te inspireren nieuw, aantrekkelijk aanbod te ontwikkelen;
- We willen de belevingswaarde van De Maasheggen vergroten door onder meer de inzet van storytelling: wat zijn de bijzondere verhalen van De Maasheggen en hoe kun je die een plek geven in de promotie van het gebied?

Uitkijktoren

trekker: gemeente Land van Cuijk

In 2021 zijn plannen uitgewerkt voor het realiseren van vier uitkijktorens (De Schutkooi, De Meerstoel, Het Veerhuis en het klooster in St. Agatha). Om uiteenlopende redenen worden de torens in St Agatha, Oeffelt en Sambeek (vooralsnog) niet gerealiseerd. De bouw van de uitkijktoren bij De Schutkooi in Vortum-Mullem gaat wél door. De karakteristieke uitkijktoren biedt bezoekers een mooi uitzicht over het Maasheggenlandschap.

Voornemen

Gemeente Land van Cuijk bouwt in 2025, in overleg met Staatsbosbeheer (grondeigenaar), de uitkijktoren in Vortum-Mullem

NK Maasheggenvlechten

trekker: SlaBox

Stichting Landschapsbeheer Boxmeer (SlaBox) organiseert jaarlijks het Nederlands kampioenschap Maasheggenvlechten. Het ambacht van Maasheggenvlechten, in ere hersteld door de inzet van pioniers uit onze streek, is enkele jaren geleden toegevoegd aan de lijst Cultureel Immaterieel Erfgoed in Nederland. Met het vlechten, ook tijdens het kampioenschap, dragen alle deelnemers bij aan het in stand houden van dit bijzondere gebied.

Naast SlaBox zijn ook vrijwilligers van IVN Maasvallei actief betrokken bij de organisatie van dit evenement.

Voornemen

Het 19^e Nederlands kampioenschap Maasheggenvlechten vindt plaats op zondag 9 maart 2025, wederom in de omgeving van Portaal De Vilt langs de provinciale weg van Beugen naar Oeffelt.

Borden en wegwijzers

trekker: gemeente Land van Cuijk

Om een bezoek aan De Maasheggen niet op een teleurstelling te laten uitlopen is het belangrijk steeds duidelijk te zijn over wat je er wél en niet kunt. Daarnaast is het relevant om de informatievoorziening op orde te brengen en houden.

Voornemen

In 2025 worden de algemene informatieborden over De Maasheggen vernieuwd.

Daarnaast spreken we met de ambassadeurs van De Maasheggen over hoe we samen het

gebied nog vindbaarder, toegankelijker en gastvriendelijker kunnen maken.

Straatmeubilair

trekker: gemeente Land van Cuijk

Voornemen

In 2025 wordt gestart met de uitvoering van het plan om onder meer nieuwe picknickbanken in het Maasheggengebied te plaatsen. In de door Hosper ontworpen picknickbanken is het logo van Maasheggen Unesco verwerkt.

Natuurpoort De Bungelaer

trekker: gemeente Land van Cuijk

De natuurpoort, onderdeel van de Brabantse Natuurpoorten, is inmiddels geopend en wordt ook door die organisatie gepromoot. Ook Visit Land van Cuijk brengt via haar kanalen de natuurpoort onder de aandacht van toeristen en recreanten die het gebied bezoeken.

De Bungelaer is bovendien toegangspoortlocatie geworden voor De Maasheggen. Het is na het Kruisherenklooster (Sint Agatha), Het Veerhuis (Oeffelt) en De Schutkooi (Vortum-Mullem) de vierde toegangspoortlocatie in De Maasheggen.

Voornemen

De natuurpoort is onderdeel van de Brabantse Natuurpoorten en wordt ook door die organisatie gepromoot. Ook Visit Land van Cuijk brengt via haar kanalen de natuurpoort onder de aandacht van toeristen en recreanten die het gebied bezoeken.

In 2025 wordt bovendien, in overleg met de exploitanten van de vier locaties, nagegaan hoe de toegangspoorten nog beter de rol van informatiepunt kunnen vervullen.

Ruiterommetjes

trekker: programmalijn Recreatie

Agrarische ondernemers hebben gevraagd om het maken van ruiterommetjes.

Voornemen

Vanuit de programmalijn Recreatie wordt het initiatief genomen om, samen met de betrokken ondernemers, na te gaan of en zo ja hoe aan deze behoefte invulling kan worden gegeven.